

Utbildningsutvärdering med extern bedömning
vid Göteborgs universitet

Bedömarutlåtande för utbildning på forskarnivå vid Institutionen för språk och litteraturer (SPL)

11 oktober 2024

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling utvärdera utbildning på forskarnivå vid Institutionen för språk och litteraturer.

Den 3 april 2024 genomfördes ett upptaktsmöte där bedömargruppen fick en introduktion till institutionens organisation och arbete under de senaste åren. Vid mötet gjordes även en preliminär plan för utvärderingsarbetet. Inför upptaktsmötet lämnade fakulteten och institutionen ett antal dokument till bedömargruppen (bilaga 1). Platsbesöket genomfördes den 27 september 2024 (program för platsbesök, se bilaga 2). Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via zoommöten, mail och revideringar i ett gemensamt online-dokument utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen

- *Ylva Lindberg, professor, Jönköping University*
- *Caroline Önnebro, doktorand, CUL, Göteborgs universitet*
- *Rogier Blokland, professor, Uppsala universitet*

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer

Inledningsvis riktar bedömargruppen ett stort tack till de medarbetare som bidragit med sin tid vid platsbesök och till att samla in underlag för värdering. I vårt arbete har vi följt instruktioner i dokumentet ”Kriteriestöd till bedömargrupper vid forskarutbildningsutvärdering”. Vi har vinnlagt oss om att observera styrkor i utbildningen utifrån de specifika förutsättningar som finns vid Institutionen för språk och litteraturer, samt formulera förslag och strategier för vidareutveckling med avseende på de områden där institutionen redan är stark och där vi observerat eventuella kritiska aspekter som kan behöva ett större fokus framåt.

På ett övergripande plan framträder forskarutbildningen vid Institutionen för språk och litteraturer som ett dynamiskt utbildningssammanhang som engagerar sig starkt i förändringsarbete när det är relevant. Historiskt har Institutionen genomgått stora förändringar organisatoriskt och ekonomiskt. Såsom tidigare bedömarutlåtande visar (2018) har det akademiska ledarskapet och dess medvetenhet om betydelsen av kontinuerlig kvalitetsutveckling av utbildning och strategiska beslut varit avgörande för dagens väl fungerande forskarutbildning vid Institutionen.

Bedömarutlåtandet följer fakultetens kvalitetspolicy och de kriterier som uttrycks där.

1. De faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

I det underlag som delgetts bedömargruppen framgår att de allmänna studieplanerna (ASP) som ska stödja högskoleförordningens examensmål nyligen reviderats (år 2023, se 08. Underlag för självvärdering med hjälp av kvalitetsverktyg). Detta indikerar en systematisk blick på hur man i de 10 språkämnen, samt CUL, når lärandemål och examensmål inom forskarutbildning. Överlag uppfattar bedömargruppen utbudet av kurser, fördelningen mellan (lic.) avhandling och kurspoäng, kursernas innehåll och form som adekvata och tillfredsställande för att nå lärandemål och examensmål. En styrka är att kurserna vinnlägger sig om att doktoranderna ges möjlighet att förankra examinerande uppgifter i sina respektive projekt och/eller språk- och litteraturintresse. Detta framgår av exempel i underlaget på examinationer och bedömningar. En utmaning är de många ämnen som forskarutbildningen administrerar och hur en balans skapas mellan konsensus och de specifika förutsättningar ett ämne har.

Rekommendationer:

- A. Ämnesövergripande arbete med synen på obligatoriska och valbara kurser, deras respektive syfte och mål, samt en samsyn kring hur individuella läskurser ges och utvärderas för doktoranderna.
- B. Gemensam reflektion över hur examensmålen nås i de olika ämnena och om det blir jämlikt för doktorander inom de olika programmen.
- C. I nuläget genomför doktoranden med handledares överinseende en regelbunden genomgång i ISP av de examensmål som uppfyllts, samt hur. Examinationer och bedömningar i kurserna kan dock tydligare kopplas till lärandemål och examensmål.

- D. Institutionen kan med fördel arbeta med en matris med examensmålen och kursutbudet för de kommande åren i syfte att få en gemensam blick på progression i utbildningen, samt hur examensmålen stöds av kursutbudet i de olika ämnena. En sådan översikt kan tjäna strategiska syften och vidareutveckling av ett redan starkt program.

2. Undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

För att få syn på hur studenternas lärande sätts i centrum har vi tagit fasta på förekomsten av en rad aktiviteter som på olika sätt signalerar ett doktorandcentrerat förhållningssätt i undervisning och handledning. I doktorandreglerna formuleras tydliga rutiner för att säkra hög kvalitet på handledning och undervisning. Detta säkerställer doktorandens kontinuerliga stöd. Samtidigt ser bedömargruppen att det vore fördelaktigt med större flexibilitet gällande tillsättande av bihandledare, samt regelbunden diskussion av roller i handledarsituationen. Undervisningsformer kan också införliva fler par- och gruppmoment för att sätta fokus på doktorandernas arbete och förhållandet mellan obligatoriska och valbara kurser behöver ses över.

Rekommendationer:

- A. Skapa flexibilitet i tillsättande av bihandledare för att säkerställa att rätt kompetens kommer in i doktorandprojektet.
- B. Undervisningsformer i kursutbudet kan ses över för att möta doktorandernas behov och skapa variation i lärandet, samt säkerställa att en social kontext och möjligheter till kunskapsutbyte stöds i undervisningen. På så sätt kan fokus stärkas kring hur doktoranden bidrar till kunskapsutveckling under sin doktorandutbildning.
- C. En genomlysning av förhållandet mellan obligatoriska och valbara kurser i de olika ämnena bör göras för att säkerställa forskarutbildningens likvärdighet och hållbarhet.
- D. Lärarnas specialiteter, undervisningskompetens och utvecklingsförmåga bör tas tillvara i arbetet med kontinuerlig kursutveckling, till exempel genom tvärgrupper över ämnen som diskuterar innehåll, form och genomförande.
- E. Doktoranders återkoppling kan uppmuntras genom muntliga samtal och/eller öppna och specifika frågor för kursvärdering. Ämnesseminarierna kan ta upp doktorandfeedback vid lämpligt tillfälle under terminen. Doktorandrepresentanter har en viktig roll att spela här.
- F. Doktoranderna kan ges specifika uppdrag inom seminarieserier för att uppmuntra ett mer aktivt deltagande i det lokala akademiska livet, till exempel som granskare i läsgrupper. Med tanke på mångfalden av språk, vilket skapar barriärer för ömsesidig granskning, kan institutionen beakta möjligheter för doktoranderna inom hela fakulteten.

3. Undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Generellt håller kurserna god kvalitet, speglar aktuell forskning av relevans, och visar i enskilda fall på specialistkompetens som knutits till institutionen. Däremot är de tillgängliga litteraturlistorna mycket ojämlika i fråga om kvantitet och kvalitet. Handledningen verkar överlag fungera på ett utmärkt sätt även om problem framkommit gällande förväntningar

antingen på doktorand eller på handledare. Former för hur doktoranden skolas in i en vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet genom seminarieverksamhet kan förbättras.

Rekommendationer:

- A. Harmonisera de allmänna studieplanerna med avseende på de obligatoriska kurserna. Kanske till och med en ASP för hela avdelningen? Vi är medvetna om att de har reviderats 2023.
- B. Uppdatera litteraturlistorna regelbundet, samt skapa förståelse för litteraturlistornas betydelse som ett fönster ut från institutionen.
- C. Se över hur litteraturvetenskaplig metod och teori samt språkvetenskaplig metod och teori fungerar i de olika ämnena och över ämnesgränserna. Generiska kompetenser fångas i dessa områden och doktorander i språk och litteraturer behöver tillgodogöra sig båda områdena i någon mån under sin utbildning.
- D. Undersöka möjligheten att skapa fler gemensamma kurser och seminarier som kan fungera samlande för språken. Detta kan skapa bättre sammanhållning vid institutionen och fungera resurssparande. Förutom kurser för generiska kompetenser som vetenskapligt skrivande, skulle exempelvis anti-, post-, och dekoloniala perspektiv kunna fungera i en mer specialiserad kurs både utifrån språkvetenskapliga och litteraturvetenskapliga ingångar.
- E. Säkerställ att seminarier fungerar för doktoranderna i alla ämnen.
- F. Säkerställ en gemensam praktik gällande hur doktorander involveras i nätverk internationellt och nationellt.
- G. Utveckla en samsyn gällande hur doktoranderna når delmål under utbildningen. Detta kan förbättras genom större tydlighet gällande vad som förväntas av doktoranderna i de olika etappseminarierna, samt hur dessa etapper hänger ihop med en lönetrappa.
- H. Rutiner för att skapa och upprätthålla utbudet av doktorandkurser vid institutionen kan behöva ses över.

4. Lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll

Redan i antagningsförfarandet säkerställs att kompetens och lärarresurser finns för att genomföra doktorandens projekt. I översikten över antagna doktorander (dokument 4) framgår att för de projekt som så kräver engageras handledare vid andra institutioner vid GU, vid andra lärosäten i Sverige och även internationellt. Generellt sett synes handledarnas kompetens både aktuell och adekvat. Kompetensförsörjningen behöver dock en tydlig strategi för framtiden.

Rekommendationer:

- A. Skapa överblick över de olika forskningsområdena inom och mellan de olika språken, i syfte att klargöra inriktningarna för blivande och nya doktorander (samt utåt, på webben), men också för att säkerställa att institutionen har rätt kompetens på plats nu och i framtiden för att driva sina forskningsområden med tillhörande forskarutbildning vidare.
- B. Hur bemanningen genomförs och ser ut för doktorandkurser och handledning kan behöva formuleras för att genomlys organisationens sköra punkter.

- C. En tydlig strategi framåt för doktorandrekrutering i de olika språkämnen som tar hänsyn till flera nivåer i institutionens organisation. Detta bör tjäna syftet att stärka institutionens forskningsinriktningar och inte enbart ett enskilt ämne.
- D. Samverkan i kollegiet gällande ämnesansvar på forskarutbildningsnivå, för att kontinuerligt bearbeta ämnens utformning och för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan erfarna kollegor.
- E. Överväg möjligheten för blivande docenter att få praktisk erfarenhet av handledning i handledarteam.
- F. Utöver handledarkollegiet där praktiska frågor lyfts behövs kontinuerliga planerade träffar med handledare för att dryfta enskilda utmaningar i handledningssituationen. Syftet är att synliggöra handledningsarbetet som ett kontinuerligt lärande.
- G. Konsolidera nätverk nationellt och internationellt i språken för att säkra doktoranddeltagare i doktorandkurser. Samläsning i nätverkens doktorandkurser behöver finnas med som strategiskt mål.
- H. Konsolidera handledarlaget runt doktoranden så att handledare fungerar som ett team.
- I. Arbeta strategiskt med handledarkompetenser i alla språk. Det betyder att forskningsområdena och specialiseringar och tyngdpunkter vid institutionen också behöver skrivas fram tydligare. På så sätt stärks utlysningstexter och förståelsen för varför en doktorand ska göra sin utbildning vid SPL och vad som förväntas.

5. Utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Forskarutbildning vid institutionen visar flera goda exempel på hur studenterna förbereds för arbetslivet och samhällets behov. Vice prefekt har i uppdrag att genomföra utvecklingssamtal med doktoranderna, vilket bidrar till att säkerställa utbildningens relevans för doktoranderna och vägledning in i arbetslivet. Det finns också workshops för att skapa akademiskt CV samt CV utanför akademien. De individuella studieplanerna visar att doktoranderna relativt systematiskt involveras i undervisning eller annan typ av institutionstjänstgöring för att erhålla professionell erfarenhet och förståelse för villkor och rutiner inom akademien under utbildningens gång. Institutionen behöver fortsatt arbeta proaktivt för att hävda sin ställning i samhället.

Rekommendationer:

- A. Informera via webben vilka nätverk och miljöer som är centrala för forskningen vid institutionen, för att doktorander lättare ska kunna involveras.
- B. Anordna workshop med doktoranderna för att ta reda på deras tankar om utvecklingsbehov för arbetslivet, samt informera likvärdigt om olika befintliga möjligheter för institutionstjänstgöring och undervisning.
- C. Formulera förhållningssätt och riktlinjer för AI, samt för in skrivningar om AI i varje kursplan. Digitalisering och språk- och litteraturforskning kan utvecklas.
- D. Kartlägg alumner och skapa kommunikationsvägar och rutiner för det. Bjud in alumner till doktoranddag. Ge doktorander möjlighet att själva engagera alumner.

- E. Erbjud affiliering av alumner där det är relevant.
- F. Kartlägg kontaktytor med potentiella arbetsgivare, professionella miljöer där alumner verkar och stärker kopplingen mellan utbildning, forskning och praktik. På sikt kan kontakter med samhället leda till gemensam finansiering av doktorander.
- G. Arbeta med en gemensam text för forskarutbildning vid Institutionen för språk och litteratur, i vilken jämställdhetsaspekt och hållbarhetsperspektiv synliggörs, i syfte att klargöra begreppen i verksamheten, samt stärka institutionens identitet och se de gemensamma nämnarna mellan de olika forskarutbildningsämnena.
- H. Generiska kompetenser som erhålls genom utbildningen behöver synliggöras. Se tidigare rekommendationer gällande detta.
- I. Karriärsamtalen kan bli mer systematiska och karriärvägledning mer integrerad i utbildningen, till exempel genom förberedelse för postdok-ansökningar.
- J. Involvera doktorander i ansökningskrivande på ett relativt tidigt stadium.

6. Studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

De olika dokument som har varit tillgängliga visar att förtroendeuppdragsystemet är noggrant genomtänkt, att det finns en relativt hög grad av tillfredsställelse med det inflytande doktoranderna kan ha på forskarutbildningen, och att institutionen årligen undersöker doktorandernas uppfattning om detta via Kvalitetsverktyg. Doktoranderna uppfattar dock att de tydligare kan uppmuntras till delaktighet.

Rekommendationer:

- A. I doktorandregler 8.7 bör det av etiska skäl preciseras att doktoranden inte behöver ange orsak till handledarbyte.
- B. Doktoranderna behöver försäkras om att deras insatser i undervisningen är likvärdigt ersatta med prolongation i forskarutbildningen. Detta är betydelsefullt då det finns en medvetenhet om att kursresurser är olika i olika kurser.
- C. Fortsatt arbete med språklig inkludering behövs, särskilt i administrativa möten. Detta är särskilt viktigt vid en institution som vinnlägger sig om att rekrytera doktorander internationellt.
- D. Insatser för att ytterligare förbättra doktorandernas psykosociala miljö kan vara olika trivselaktiviteter, samt mötesplatser i vardagen för seniora forskare och doktorander. Denna rekommendation har hög prioritering eftersom doktoranderna upplever en stress som verkar grunda sig i brist på tillhörighet och självklar plats i sociala sammanhang på institutionen.
- E. Doktoranderna behöver själva få syn på sitt aktörskap för att skapa förändring. Kulturen och sammanhållningen bland doktorander behöver förbättras. Detta bör delvis ske på doktorandernas egna initiativ. De kan få resurser till ett eget skriv-retreat, eller uppmuntras till att anordna events själva. Delegera uppgifter till doktoranderna där de behöver samarbeta.
- F. Etappseminarier behöver tydligare instruktioner för att doktorander ska veta vad som förväntas av dem och vilka rutiner som finns. Exempelvis kan man arbeta med tydligare skrivningar i doktorandreglerna och införa läsgrupp där andra doktorander och forskare

deltar. Tydliga delmål är ett sätt att stödja progressionen i avhandlingsskrivandet, skapa trygghet och en känsla av att vara vägled.

- G. I kursutbudet behövs en översyn av att omfattning motsvarar poängen, eftersom litteraturlistorna kan ha mycket olika omfång.

7. En för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

I föregående bedömarutlåtande synliggörs att institutionen arbetar med en ny identitet. Det innebär också att man arbetar över institutionsgränser där det blir relevant (Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion, Institutionen för svenska språket). Att öppna dörrar till andra institutioner och forskningsämnen är nödvändigt för att levandegöra miljön och göra den öppen och tillgänglig, men också för att relevansgöra forskning inom språk och litteraturer för framtiden, samt identifiera nya problemområden och frågeställningar för forskning.

Rekommendationer:

- A. Möjliggöra kollegiala sammanhang för doktoranderna där de kan mötas naturligt i arbetsvardagen.
- B. Organisera ämnesövergripande seminarier med ämnesövergripande teman för att underlätta kontakten mellan doktorander från olika områden.
- C. Arbeta med den akademiska arbetskulturen, för öppenhet, inkludering, och kollegialt och stödjande bemötande så att den främjar doktorandens lärande och handledarnas utveckling.
- D. Värna om doktorandens och de enskilda projektens behov. Detta bör vara hela ämnets ansvar, oavsett om man är handledare eller ej, eftersom doktoranden stärker hela miljön. Här handlar det om informellt agerande, att vara en intresserad kollega som ställer frågor och på ett självklart sätt tipsar doktoranden om event, andra forskare och nätverk, med mera.

8. Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Både den dokumentation som har ställts till vårt förfogande (särskilt 08. Underlag från självvärderingar med hjälp av kvalitetsverktyget och 13. Agendor från handledarkollegier) och de diskussioner som vi hade under platsbesöket visar att avdelningen kontinuerligt strävar efter att förbättra kvaliteten på utbildningen. Samtalen med handledare, doktorander och alumner visade också att man inte kan överskatta den roll som viceprefekten för forskarutbildningen spelar; Linda är särskilt proaktiv när det gäller att kontinuerligt leta efter sätt att förbättra utbildningen och har nära kontakt med doktorander och handledare. Åtgärder har vidtagits för att säkerställa att nästa viceprefekt för forskarutbildningen har nödvändig information till sitt förfogande i skriftlig form för fortsatt arbete med uppföljning och utveckling. I övrigt finns instrument för uppföljning, utveckling och kvalitetssäkring.

Rekommendationer:

- A. Som tidigare nämnts bör en matris för progression över hur kursutbudet bidrar till att doktorander når examensmålen utvecklas för uppföljning och utveckling.

- B. Utveckling av forskarutbildningen bör vara ett gemensamt uppdrag för alla disputerade vid institutionen. Det finns potential att delegera utvecklingsarbete ända till doktorandnivå.
- C. Uppföljning och utveckling kan förbättras genom att säkerställa att information cirkulerar likvärdigt i båda riktningar i linjestyrningen.

9. Övriga synpunkter från bedömargruppen

Det bestående intrycket är att institutionen har upparbetat goda förutsättningar för forskarutbildningarna och att medarbetare har mycket god kompetens och stort engagemang för sina respektive ämnen. Våra rekommendationer ska tolkas som ett stöd för att fortsätta att konstruktivt konsolidera och utveckla ett redan starkt program.

Underlag till bedömargruppen

Bilaga 1

Program platsbesök, den 27/9 2024

Bilaga 2

HUMANISTISKA FAKULTETEN

Beslut

Datum:
2024-04-29

Dnr:
GU 2023/2652

Mottagare:
HFS, institutioner vid Humanistiska fakulteten

<p>Ärende</p>	<p>Underlag för utbildningsutvärdering på forskarnivå vid Institutionen för språk och litteraturer</p>
<p>Bakgrund och beslutsunderlag (ev. hänvisning till föredragnings-PM)</p>	<p>Enligt Vägledning för utbildningsutvärdering på forskarnivå med extern bedömning vid Humanistiska fakulteten, 2023-2029 (Dnr GU 2023/1111) ska dekan, i samråd med institution, besluta om det underlag som ska användas av den externa bedömargruppen. Nedanstående underlag har tagits fram av institutionen och diskuterats tillsammans med bedömargruppens representanter vid ett upptaktsmöte i den 3 april 2024. Bedömargruppen har uppmanats att inkomma med synpunkter på materialet och om det är ytterligare underlag som behövs.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Allmänna studieplaner (ASP:ar) vid institutionen 2. Kursplaner för obligatoriska kurser 3. Exempel på litteraturlistor för obligatoriska och valfria kurser 4. Lista över samtliga aktiva doktorander och projekt 5. Handledarlista 6. Urval av examinationer inkl. rättning/bedömning 7. Kursvärderingar 8. Underlag från självvärdering med hjälp kvalitetsverktyget 9. Disputationer sedan 2019 10. Göteborgs universitets samt Humanistiska fakultetens doktorandregler 11. Institutionens riktlinjer för utbildning på forskarnivå 12. Andra riktlinjer och praxisdokument rörande forskarutbildningen vid SPL 13. Agendor från handledarkollegier 14. Doktorandernas arbetsmiljöenkät från 2023 (ARK) samt doktorandernas utlåtande från uppföljningsmötet 15. Verksamhetsplan 2024 16. Förra cykelns utvärdering 17. Exempel på äldre och nyare utlysningstexter 18. Urval anonymiserade ISP:ar

Föredragande och övriga närvarande	Ulrika Josefsson, forskningshandläggare Humanistiska Doktorandrådet (HDR) har genom Jens Carlesson Magalhães beretts möjlighet att yttra sig över beslutet.	
Beslutas	<i>att</i> fastställa underlag för utbildningsutvärdering på forskarnivå vid Institutionen för språk och litteraturer enligt innehållsförteckning ovan Åsa Arping, dekan	
Kopia till	Bedömargruppen, Prodekan Prefekt SPL Viceprefekt för forskarutbildning, SPL Original till registrator

INSTITUTIONEN FÖR SPRÅK OCH LITTERATURER

Platsbesök externa utvärderare av utbildning på forskarnivå

Tid: 27/9 kl 9.00-15.45

Plats: C201A, Humanistiska fakulteten, Renströmsgatan 6, Göteborg

09.00-09.30 Institutionsledning

09.30-10.30 Handledare

10.30-10.45 Kaffepaus

10.45-11.45 Doktorander

11.45-12.45 Lunch

12.45-13.15 Alumner

13.15-13.30 Karriärvägledare

13.30-14.00 Bedömagruppens förberedande av återföring till institutions- och fakultetsledning

14.00-14.15 Kaffepaus

14.15-14.45 Institutions- och fakultetsledning återkoppling
(Under denna punkt tas även en preliminär tidsplan för kommande steg i processen fram - se mall i "Vägledning för utbildning på forskarnivå...")

14.45-15.45 Eget arbete för bedömagruppen